

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2450

Vragen van de leden **Van Haga** en **Bosman** (beiden VVD) aan de Ministers van Defensie en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat over *het kabinetsbeleid ten aanzien van de defensie-industrie* (ingezonden 21 februari 2019).

Mededeling van Minister **Bijleveld-Schouten** (Defensie) (ontvangen 29 april 2019)

Vraag 1

Herinnert de Minister van Defensie zich de volgende uitspraak: «We moeten in staat zijn om ons eigen grondgebied te beschermen. Daarvoor heb je ook een stabiele basis aan kennis nodig, aan technologie en aan industriële capaciteiten»?¹

Vraag 2

Herinnert de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat zich de volgende uitspraak: «Ank en ik delen het Oranjegevoel. [...] We mikken op waar we sterk in zijn, omdat het in het belang is van de nationale veiligheid»?²

Vraag 3

Herinnert u zich de uitspraak van het kabinet in het begeleidend schrijven bij de Defensie Industrie Strategie dat de Nederlandse defensie-industrie moet worden «versterkt, beschermd en internationaal gepositioneerd»?³

Vraag 4

Herinnert u zich de oproep van de vorige Commandant der Strijdkrachten aan de Nederlandse defensie-industrie om te ondersteunen bij innovatie en het onderhoud van defensiematerieel?⁴

¹ «Eigen industrie eerst», De Telegraaf, 15 november 2018

² Idem.

³ <https://www.defensie.nl/downloads/beleidsnota-s/2018/11/15/defensie-industrie-strategie>

⁴ <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2018/05/30/staatssecretarissen-maken-kennis-met-hart-europese-f-35-industrie>

Vraag 5

Klopt het dat u zich, samen met de bewindspersonen van Justitie & Veiligheid en Economische Zaken & Klimaat, «flink heeft ingezet om het thema «veiligheid» toe te voegen aan het topsectorenbeleid van de overheid»?⁵

Vraag 6

Klopt het dat het doel van het topsectorenbeleid onder andere is om het innovatie- en concurrentievermogen van het Nederlandse bedrijfsleven, in het bijzonder die sectoren waarin Nederland uitblinkt, te versterken? Kan uit de in de vorige vraag geciteerde inzet worden opgemaakt dat het kabinet ook de ambitie heeft om het innovatie- en concurrentievermogen van de defensie-industrie en andere bij de veiligheid van Nederland betrokken sectoren te versterken?

Vraag 7

Is het kabinet, gegeven de bovengenoemde uitspraken en inspanningen, van mening dat de defensie-industrie niet alleen bijdraagt aan het verdienvermogen van en de werkgelegenheid in Nederland, maar bovenal bijdraagt aan het veilig houden van Nederland?

Vraag 8

Herinnert u zich de volgende constatering van de directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB), de evaluatiedienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken: «Vanaf 2015 is het vooral Nederland geweest dat vergunningsaanvragen heeft geweigerd: 7 van de 17 denials in 2015 en 11 van de 12 in 2016. Dit kan worden gezien als een indicatie van het strengere en restrictievere beleid van Nederland ten opzichte van andere EU-lidstaten»?⁶

Vraag 9

Kan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat zich herinneren dat zij impliceerde geen aanwijzingen te hebben dat Nederland een restrictiever wapenexportbeleid hanteert dan de landen om ons heen, blijkens de volgende reactie: «Het lastige daarvan is dat dit altijd beweerd wordt maar dat wanneer je vervolgens vraagt om rugnummers, je die niet krijgt»?⁷ Is zij, gegeven de constatering van de IOB, thans van mening dat die «rugnummers» wel degelijk voorhanden zijn?

Vraag 10

Is het kabinet van mening dat de Franse regering zich niet aan de acht criteria houdt, zoals vermeld in het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexport?⁸

Vraag 11

Is het kabinet van mening dat een andere regering van een EU-lidstaat zich niet aan de acht criteria houdt, zoals vermeld in het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexport? Zo ja, welke regering?

Vraag 12

Deelt het kabinet de analyse dat er op dit moment géén sprake is van een gelijk speelveld in de Europese defensiemarkt?

Vraag 13

Deelt het kabinet de vrees dat het relatief strenge exportvergunningenbeleid, zoals geconstateerd door onder andere de IOB, flinke gevolgen kan hebben voor het concurrentievermogen van de Nederlandse defensie-industrie, zolang andere EU-lidstaten de acht wapenexportcriteria anders interpreteren

⁵ <https://www.defensie.nl/downloads/toespraken/2018/11/15/toespraak-minister-bijleveld-nidv-symposium>

⁶ IOB Evaluatie nr. 424: Laveren met een vaste koers – beleidsdoorlichting non-proliferatie, wapenbeheersing en exportcontrole van strategische goederen, p. 125.

⁷ Verslag van een notaoverleg over de Defensie Industrie Strategie, 18 februari 2019

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:335:0099:0103:NL:PDF>

en de defensie-industrie zo orders blijft verliezen aan concurrenten uit andere EU-lidstaten?

Vraag 14

Herinnert de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat zich de volgende uitspraak: «De door producent Lockheed Martin aangeboden overdracht is een mijlpaal voor defensie. Tegelijkertijd markeert dit moment een miljarden impuls voor onze economie en werkgelegenheid. Nederlandse ondernemers en kennisinstellingen van MKB tot grootbedrijf maken hightech onderdelen en systemen voor de F-35 of nemen straks het onderhoud op zich. Dit is een uitstekend voorbeeld van hoe internationale samenwerking bijdraagt aan onze eigen economie?»⁹

Vraag 15

Kan uit de in de vorige vraag geciteerde lofzang, maar ook uit andere uitspraken van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat¹⁰, worden opgemaakt dat het kabinet niet alleen de F-35, maar ook de betrokkenheid van het Nederlandse bedrijfsleven bij de ontwikkeling van groot belang vindt?

Vraag 16

Klopt het dat, indien bedrijven die een deel – minimaal 10 procent – van hun omzet uit defensie-gerelateerde projecten halen op basis van uitsluitingsgrond 8 van de FMO-uitsluitingslijst, zij geen gebruik kunnen maken van het Dutch Trade and Investment Fund (DTIF)?¹¹

Vraag 17

Kunt u de Kamer een lijst doen toekomen van alle instrumenten die gebruikmaken van de zogeheten «FMO uitsluitingslijst», die deel uitmaakt van de voorwaarden van onder andere DTIF? Zijn er daarnaast andere instrumenten met betrekking tot handelsbevordering die bedrijven met defensie-gerelateerde activiteiten direct of indirect uitsluiten van toegang tot het instrumentarium?

Vraag 18

Klopt het dat bedrijven die bijdragen aan de ontwikkeling of bouw van de F-35 als gevolg van de genoemde uitsluitingsgrond worden uitgesloten van bijvoorbeeld DTIF?

Vraag 19

Kunt u toelichten waarom het kabinet ervoor kiest om bedrijven die 10 procent of meer van hun omzet uit defensie-gerelateerde activiteiten halen, niet kunnen rekenen op bijvoorbeeld exportfinanciering?

Vraag 20

Deelt u de analyse dat de voorwaarden van in elk geval een deel van het handelsbevorderingsinstrumentarium – het instrumentarium dat onder de verantwoordelijkheid van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking valt – deelname aan het F-35-project, dat bovendien door verschillende kabinetten, waaronder dit kabinet, is aangemoedigd, in feite bestraft?

Vraag 21

Kunt een preciezere inschatting geven van wanneer u terug zult komen op de aangehouden motie-Bosman c.s. terzake?¹² Kunt u uw reactie op de motie per brief aan de Kamer doen toekomen?

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/01/30/overdracht-f-35-mijlpaal-defensie-levert-nederlandse-economie-miljarden-op>

¹⁰ <https://twitter.com/MonaKeijzer/status/1096363293017624577>

¹¹ <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/dutch-trade-and-investment-fund-dtif/voorwaarden-en-aanvragen>

¹² Kamerstuk 31 125, nr. 100.

Vraag 22

Bent u bereid in het, tijdens het notaoverleg over de Defensie Industrie Strategie op 18 februari 2019 toegezegde, gesprek te bespreken hoe het kabinetsbeleid ten aanzien van de defensie-industrie zodanig kan worden geharmoniseerd dat het kabinet niet langer via het ene departement de defensie-industrie aanmoedigt, om haar via het andere departement uit te sluiten en te bestraffen voor het ontplooiën van defensie-gerelateerde activiteiten?

Vraag 23

Kunt u deze vragen één voor één beantwoorden?

Mededeling

De beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden van Haga en Bosman die aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat en mij zijn gesteld over het kabinetsbeleid ten aanzien van de defensie-industrie vragen meer tijd dan de gebruikelijke termijn voorschrijft.

Op 14 maart jl. heb ik u reeds een uitstelbrief gezonden, waarin ik heb gemeld de beantwoording van de vragen gelijktijdig te sturen met een brief over de barrières voor de defensie-industrie bij de instrumenten voor handelsbevordering. De interdepartementale afstemming vraagt meer tijd dan voorzien. Ik verwacht de vragen in de tweede helft van mei te kunnen beantwoorden.